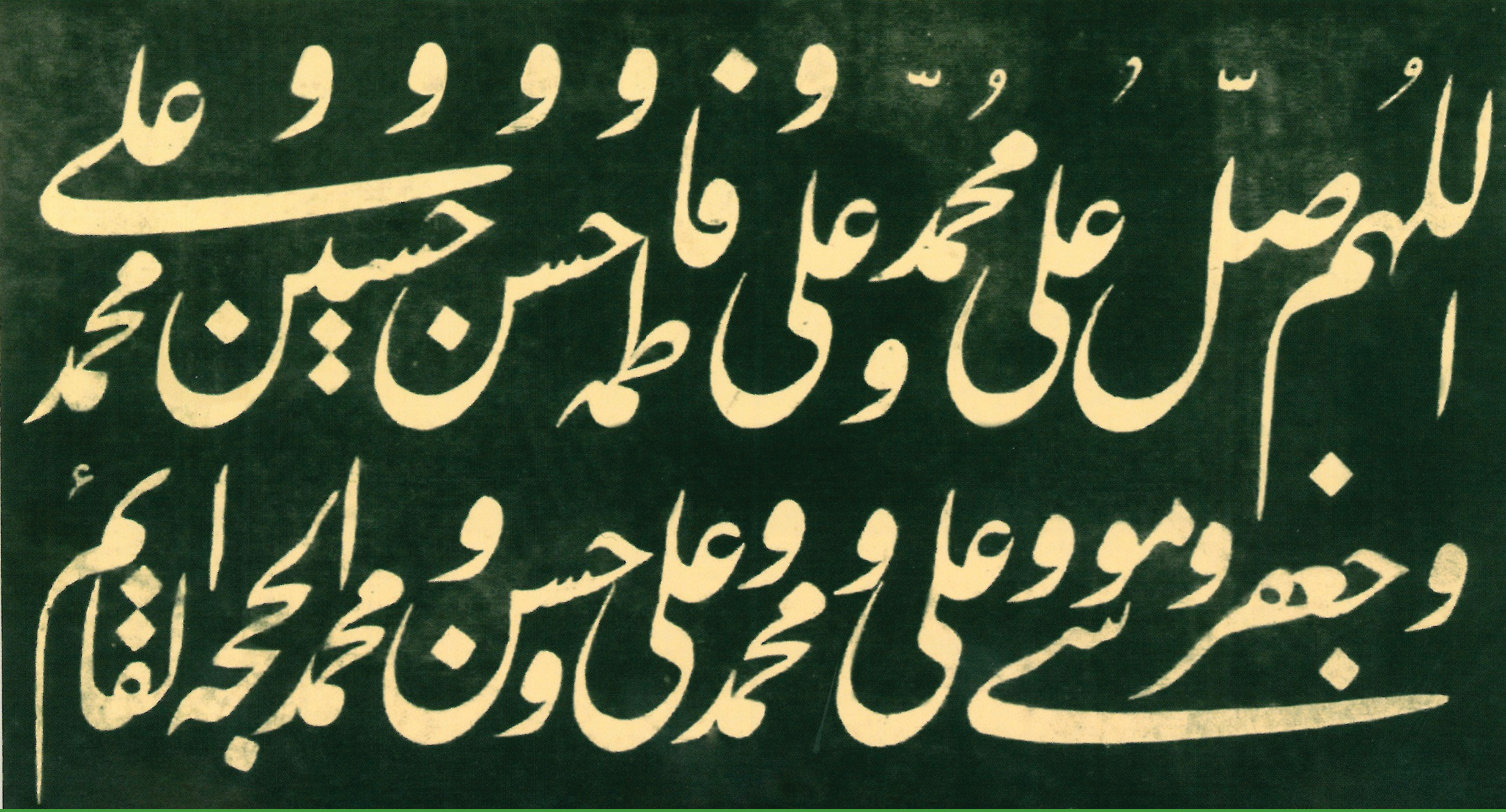

اثبات دوازده امام

صلوات الله و صلوات ملائکته و أنبیائه و رسله و جمیع خلقه

از کتاب‌ها و منابع اهل سنّت

در سه شماره!

١

قال رسول الله صلى الله عليه وآله

”

اِنّي تَرَكْتُ فِيكُمُ الْخَلِيفَتَيْنِ كَامِلَتَيْنِ:
كِتَابَ اللهِ، وَعِتْرَتِي،
وَ اِنَّهُمَا لَنْ يَتَفَرَّقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ.

“

من در میان شما دو خلیفه [جانشین] می‌گذارم که کامل هستند، کتاب خدا و عترت من، آن دو از همدیگر جدا نمی‌شوند تا در کنار حوض کوثر بر من وارد شوند.

مسند ابن أبي شيبة، أبو بكر ابن أبي شيبة، ج۱، ص۱۰۸

٢

قــال رســول الله صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَآلِه

«

لَا يَزَالُ الدِّينُ قَائِماً،
حتى تَقُومَ السَّاعَةُ، اَوْ يَكُونَ عَلَيْكُمْ
اثْنَا عَشَرَ خَلِيفَةً كُلُّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ.

»

همواره دین پا برجاست
تا آن که قیامت برپا شود و دوازده خلیفه [جانشین] بر شما
حکومت کنند که همه آنان از قریش هستند.

صحیح مسلم، مسلم بن حجاج نیشابوری، ج۳، ص۱۴۵۳، ح۱۸۲۲

۳

نتیجه حاصل از این دو حدیث:

۱. ... فِیکُمُ الْخَلِیفَتَیْن... کِتَابَ اللهِ، وَعِتْرَتِي...

۲. ... یَکُونَ عَلَیْکُمُ اثْنَا عَشَرَ خَلِیفَةً ...

«روایت خلیفتین» تصریح دارد قرآن و عترت (اهل بیت) خلفای رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله هستند. «روایت دوازده خلیفه» هم تصریح دارد که خلفای من منحصر به دوازده نفر هستند.

پس در نتیجه خلفای دوازده‌گانه از عترت رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله هستند. یعنی دوازده امامی که شیعیان به آن اعتقاد دارند.

حدیث متواتر ثقلین (نزد شیعه و اهل سنت) با الفاظ مختلف آمده است؛ ثقلین، خلیفتین، اثنین، شیئین، امرین و...

روایات با لفظ خلیفتین نیز با تعبیرات گوناگونی از جمله:

«اِنّی تَرَکْتُ فِیکُمُ الْخَلِیفَتَیْنِ کَامِلَتَیْنِ»؛
«اِنّی قد تَرَکْتُ فِیکُمْ خَلِیفَتَیْنِ»؛
«اِنّی تَارِکٌ فِیکُمْ خَلِیفَتَیْنِ»؛

در منابع اهل سنت با سند معتبر نقل شده است.

ناصرالدین آلبانی که علمای اهل سنت از او با عنوان بخاری دوران یاد کرده‌اند، این روایت را «صحیح» دانسته است. آلبانی اگر روایتی را صحیح بداند، یعنی تمام پل‌ها را رد کرده است.

منابــع شمارهٔ یک (روایت خلیفتین):

۱. مسند، ابن أبی شیبة، ج۱، ص۱۰۸، ح۱۳۵، دار الوطن، الریاض.
۲. إبن أبی شیبة، المصنف فی الأحادیث و الآثار، ج۶، ص۳۰۹، ح۳۱۶۷۹ مکتبة الرشد، الریاض.
۳. المعجم الکبیر، ج۵، ص۱۵۳، ح۴۹۲۱ و ج۵، ص۱۵۴، ح۴۹۲۲، مکتبة ابن تیمیة، القاهرة.
۴. فضائل الصحابة، أحمد بن حنبل، ج۲، ص۶۰۳، ح۱۰۳۲ و ج۲، ص۷۸۶، ح۱۴۰۳، مؤسسة الرسالة، بیروت.
۵. مسند، أحمد بن حنبل، ج۳۵، ص۴۵۶، ح۲۱۵۷۸؛ ج۳۵، ص۵۱۲، ح۲۱۶۵۴، مؤسسة الرسالة.
۶. السنة، ابن أبي عاصم، ج۲، ص۳۵۱، ح۷۵۳ و ج۲، ص۶۴۳، ح۱۵۴۸ و ۱۵۴۹، تحقیق: محمدناصرالدین الألبانی، المکتب الإسلامی، بیروت.
۷. الثعلبی الکشف و البیان، ج۳، ص۱۶۳، دار إحیاء التراث العربی، بیروت.
۸. ألبانی، صحیح جامع الصغیر و زیادته، ج۱، ص۴۸۲، ح۲۴۵۷، المکتب الإسلامی.

در منابع اهل سنت روایاتی متعدد با الفاظ مختلف وارد شده است که رسول خدا ﷺ فرمود:

«جانشینان من دوازده نفر هستند.»

در میان محدثان این روایات به روایت «اثنا عشر خلیفه» مشهور شده است. در این حدیث تعداد خلفای بشارت داده شده، منحصر به دوازده نفر است. روایت «اثنا عشر خلیفه» از دیدگاه اهل سنت یک روایت خدشه‌ناپذیر است.

ناصرالدین آلبانی همچنین این روایت را «صحیح» می‌داند و می‌گوید: «و هذا اسناد صحیح علی شرطهما.» یعنی: سند این روایت به شرط شیخین صحیح است.

منابـع شمارهٔ دو (روایت خلفائی اثنا عشر):

۱. صحیح بخاری، ج۶، ص۲۶۲۴، ح۶۷۹۶، باب الإستخلاف.
۲. صحیح مسلم، ج۳، ص۱۴۵۲، ح۱۸۲۱ و ج۳، ص۱۴۵۳، ح۱۸۲۲ باب الناس تبع لقریش و الخلافة في قریش.
۳. سنن الترمذی، ج۴، ح۵۰۱، ح۲۲۲۳، باب ما جاء في الخلفاء.
۴. سنن أبي داود، ج۲، ص۵۰۸، ح۴۲۷۹ و ح۴۲۸۰، کتاب المهدی.
۵. مسند احمد بن حنبل، ج۵، ص۹۷، ح۲۰۹۶۱ و ج۵، ص۸۷، ح۲۰۸۳۶ و ج۵، ص۹۲، ح۲۰۸۹۰.
۶. المعجم الکبیر الطبراني، ج۲، ص۱۹۶، ح۱۷۹۴ و ح۱۷۹۶ و ج۲، ص۲۰۷، ح۱۸۴۹ و ج۲، ص۲۵۶، ح۲۰۷۳.
۷. صحیح ابن حبان، ج۱۵، ص۴۳، ح۶۶۶۱، ان الخلفاء لا یکونون بعد المصطفی ص إلا اثني عشر.
۸. مجمع الزوائد، الهیثمي، ج۵، ص۳۴۵، ح۸۹۶۸، باب الخلفاء الاثني عشر.
۹. السلسلة الصحیحة، الألبانی، ج۱، ص۷۱۹، ح۳۷۶ و ج۳، ص۱۴۹، ح۱۰۷۵.

(منابع این بخش از کتاب «حدیث الاثني عشر خلیفة، محمد حسینی قزوینی» نقل شده است.)

حال اگر روایت «اثنا عشر» را در کنار روایت «خلیفتین» بگذاریم و طبق قاعده «ان الحدیث یفسر بعضه بعضا» که علمای اهل سنت آن را قبول دارند، معنای روشن‌تری پیدا می‌کند.

روایت «خلیفتین» تصریح دارد قرآن و اهل بیت خلفای رسول خدا هستند، تا هنگام ورود بر حوض، از همدیگر جدا نمی‌شوند و تا قیامت، هیچ زمانی از وجود آنها خالی نیست.

در روایت «اثنا عشر» هم آمده است که خلفای من دوازده نفر هستند. پس درنتیجه خلفای دوازده‌گانه، اهل بیت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله هستند. یعنی همان دوازده امامی که شیعیان به آن معتقدند.

معرفی کتاب برای مطالعهٔ و منابع بیشتر در مورد حدیث «ثقلین» و «اثنا عشر خلیفه»:

۱. حدیث الاثني عشر خلیفة، محمد حسینی قزوینی، نشر مشعر، تهران، ۱۴۳۵ق (عربی).

۲. دوازده جانشین؛ پژوهشی در باب احادیث «خلفای اثنی عشر»، غلامحسین زینلی، پژوهشکده فلسفه و کلام اسلامی، قم، ۱۳۸۶ش (فارسی).

۳. في رحاب حدیث الثقلین و أحادیث اثنی عشر، علی احمدی میانجی، نشر دارالحدیث، قم، ۱۳۹۱ش، (عربی).

۴. خلاصهٔ عبقات الأنوار (حدیث ثقلین)، تألیف میرحامد حسین هندی رحمه‌الله‌علیه، تلخیص و تعریب آیت‌الله سیدعلی میلانی، ترجمه دکتر سیدحسن افتخارزاده، مؤسسه نبأ، تهران، ۱۳۷۲ش (فارسی).

۵. من حدیث النبيّ یکون لهذه الأُمة اثناعشر قیّماً، علامه سیدمرتضی عسکری، (عربی).

۶. بررسی روایات خلافت در اندیشه اهل سنت با تاکید بر روایات «اثنا عشر خلیفة»، رحیم امرایی، سازمان حج و زیارت، قم، (فارسی).